

مسمومیت ناشی از گیاهان سمی و پیشگیری از آن

گیاهان در بسیاری از کشورهای جهان به عنوان یکی از علل مهم بروز مسمومیت ها بویژه در کودکان زیر ۵ سال محسوب می شوند

در کشور ما هر چند آمار دقیق و رسمی از شیوع مسمومیت های گیاهی وجود ندارد ولی گزارشهای موردی حاکی از بروز انواع مسمومیت های اتفاقی و عمدی در اثر مصرف گیاهان در مناطق مختلف کشور می باشد. شرایط اقلیمی و تنوع آب و هوایی در کشور ما منجر به ایجاد تنوع زیادی در گونه های گیاهی شده است که این امر خود موجب دسترسی مردم به انواع گیاهان دارویی و سمی در مناطق وسیعی از کشور می شود. در سالیان اخیر، افزایش گرایش مردم به مصرف داروهای گیاهی و گیاهان دارویی، سبب مصرف گیاهان به صورت ناآگاهانه و خودسرانه - با حدس داشتن ارزش دارویی و به منظور خوددرمانی بیماری ها - شده است.

مسمومیت با گیاهان در برخی از گروه های سنی و شغلی به میزان بیشتری مشاهده می شود. همان گونه که ذکر شد مسمومیت ناشی از گیاهان در کودکان زیر ۵ سال شیوع بیشتری دارد. کنجکاوی ذاتی کودکان در این محدوده سنی و وجود جذابیت در شکل و رنگ بخش های مختلف یک گیاه سمی مانند میوه، دانه و برگ آن، سبب می شود تا کودک به صورت اتفاقی و از روی کنجکاوی اقدام به بلع قسمت های مختلف یک گیاه سمی نماید. از نظر شغلی، بروز مسمومیت های گیاهی در کشاورزان، باغداران، شکارچیان و کارگران مزارع و گلخانه ها به علت تماس بیشتر با انواع گیاهان سمی شیوع بیشتری دارد. قابل ذکر است بسیاری از گیاهان دارویی در صورتی که به صورت خودسرانه و با مقادیر بیش از حد مصرف شوند می توانند سبب بروز مسمومیت در انسان شوند. علاوه بر آن برخی از انواع گیاهان تزئینی مانند دیفن باخیا و خرزهره که در باغچه های منازل و آپارتمان های مسکونی کاشته و نگهداری می شوند نیز می توانند در صورت مصرف اتفاقی موجب بروز مسمومیت در انسان شوند.

خوشبختانه مسمومیت با گیاهان در بسیاری از موارد از نظر شدت از نوع خفیف یا متوسط بوده و دارای ماهیت محدود شونده می باشد، بطوری که تنها در صورت درمان های اولیه و علامتی علایم و نشانه های مسمومیت کاهش یافته و برطرف می شوند. با این وجود برخی از گیاهان مانند شوکران، خرزهره، تاتوره، گل انگشته و کرچک قادر به ایجاد مسمومیت های شدید و حتی کشنده در انسان می باشند، که این امر خود نیاز به انجام اقدامات درمانی فوری و ویژه و انتقال سریع بیمار مسموم به یک مرکز درمانی را اجتناب ناپذیر می نماید. شدت مسمومیت های گیاهی در افراد می تواند به صورت متفاوتی نسبت به هم ظاهر شوند.

نکات مهم در پیشگیری از مسمومیت های گیاهی

۱. مصرف هر نوع گیاهی توسط حیوانات اهلی و وحشی، بیانگر غیر سمی بودن آن نیست.
۲. از خوردن قسمت های مختلف هر نوع گیاهی که برای شما ناشناخته است خودداری کنید.
۳. در هنگام قدم زدن در پارک، جنگل و باغ مواظب کودکانان باشید و از دست زدن و خوردن گیاهان توسط آنها ممانعت بعمل آورید.
۴. در صورت تمایل به نگهداری دانه ها و قسمت های خشک شده گیاهان در منزل، آنها را دور از دسترس کودکان نگهداری کنید.
۵. نام گیاهان موجود در اطراف محیط کار و منزل خود را یاد بگیرید تا در صورت مصرف آنها توسط افراد مختلف بتوانید با ذکر نام گیاه، پزشک را در درمان هر چه بهتر مسموم یاری کنید.
۶. در بسیاری از موارد، پختن گیاه سبب از بین رفتن مواد سمی موجود در آن نمی شود.
۷. هرگز از گیاهان ناشناخته جهت مصارف دارویی - به صورت دم کرده، جوشانده و غیره- استفاده نکنید.
۸. در صورت تمایل به مصرف گیاهان دارویی، حتماً آنها را مکان های مجاز و معتبر و تحت نظر پزشک و داروساز مصرف نمایید.

۹. در منزل خود از نگهداری گیاهان تزئینی که دارای میوه ها و ظاهر جذاب برای کودکان می باشند خودداری نمایید.
۱۰. کنجکاو ذاتی کودکان زیر ۵ سال و وجود جذابیت در شکل و رنگ بخشهای مختلف یک گیاه سمی منجر به بلعیده شدن آن توسط کودک می شود.
۱۱. شیره سمی برخی از گیاهان سمی آپارتمانی مانند دیفن باخیا و کالادیوم در صورت خورده شدن می تواند سبب تورم، خارش و سوزش مخاط دهان و خفگی و یا آسیب گوارشی فرد مسموم شود.
۱۲. مسمومیت با گیاهانی مانند خرزهره، دیفن باخیا، گل انگشتانه، آزالیا، شوکران و کرچک می تواند کشنده باشد. در صورت وقوع مسمومیت با این گیاهان بیمار را در اسرع وقت به نزدیکترین مرکز درمانی منتقل کنید.
۱۳. برخی از داروهای گیاهی در صورت مصرف بیش از حد یا نابجا می توانند مسمومیت های منجر به مرگ ایجاد نمایند.
۱۴. بخور اوکالیپتوس در صورتیکه به اشتباه خورده شود، حتی در مقادیر کم (یک قاشق) می تواند کشنده باشد. از القای استفراغ در مسمومیت با این فرآورده خودداری نموده مصدوم را سریعاً به بیمارستان منتقل نمایید.
۱۵. مسمومیت با قارچ های سمی بسیار خطرناک است. از مصرف قارچ هایی که نوع آنها را نمی شناسید جداً خودداری کنید.
۱۶. برخی از قارچ های سمی در صورت مصرف خوراکی می توانند باعث نارسایی حاد کبدی و مرگ شوند.
۱۷. تشخیص قارچ های سمی از انواع غیر سمی از روی شکل ظاهری آنها کاری دشوار بوده و نیاز به تجربه و تبحر دارد.
۱۸. در صورت برخورد با هر گونه مسمومیت گیاهی بویژه در کودکان، جهت اخذ اطلاعات اولیه و راهنمایی های مورد نیاز، موارد را با مراکز اطلاع رسانی داروها و سموم (با شماره ۱۴۹۰) در میان گذاشته و در صورت نیاز بیمار را به نزدیکترین مرکز درمانی منتقل کنید.

اقدامات لازم پس از مسمومیت با گیاهان

۱. قسمت های باقیمانده گیاه را از دهان خارج کنید.
۲. اگر فرد مسموم دچار شوک شده است یا در تنفس مشکل دارد با اورژانس (۱۱۵) تماس بگیرید.
۳. در غیر این صورت با مرکز اطلاع رسانی داروها و سموم با شماره ۱۴۹۰ تماس و برای انجام اقدامات بعدی راهنمایی بگیرید.
۴. در مراجعه به مراکز درمانی گیاه یا قسمتی از آن را با خود ببرید تا گروه پزشکی بتوانند گیاه را شناسایی کنند.
۵. دانستن نام گیاه بسیار کمک کننده است و میتواند از درمان های غیر ضروری پیشگیری کند.

عکس برخی از گیاهان سمی

کالادیوم

آزالیا

خرزهره

دیفن باخیا

گل انگشتانه

آنتوریوم

کرچک

شوکران

فیلودندرون

تاتوره

بنت قنسول

اقاقیا

عشقه

برگ انجیری

